

KNGMG-erelid Dick Batjes

Het was een schok, de korte, zakelijke mededeling in de zaterdag/zondag bijlage 'Opinie en Debat' van de NRC van 20/21 oktober 2012: "Enige kennisgeving: Overleden onze lieve Dick. De crematie heeft plaats gevonden in besloten kring".

Dick Batjes; wie kende hem niet? Zijn lange Shell loopbaan kronkelde door verschillende exotische locaties zoals Parijs, waarvan hij hield, en Japan waar de kersenbloesem in het voorjaar en de bonsaiboompjes een blijvende indruk op hem maakten. Velen van ons kennen Dick vooral als docent exploratiegeologie en zeer gewaardeerd redacteur en corrector van verschillende boeken over geologie. Wij moeten het helaas vanaf nu doen zonder zijn vele goede hoedanigheden. Vijf jaar lang maakte ik Dick van nabij mee als inspirerend collega 'docent geologie'. Honderden Shell-stafleden van heinde en verre heeft hij olie- en exploratiegeologie bijgebracht. Deels daardoor hebben sommigen nu hoge posities. "Soms onbegrijpelijk," zei hij begin dit jaar met een zweem van spot en weemoed, toen hij in de grote zaal van het Tropeninstituut naast mij zat bij de viering van het KNGMG 100-jarige jubileum. Hij werd er van alle kanten begroet. Niet

Dick Batjes, met rode das, middenvoor gehurkt, tijdens een KSEPL-geochemisch seminar.

vreemd, door zijn zeer actieve betrokkenheid bij alles wat het KNGMG aangaat.

Zo was hij jarenlang technical editor van NJG en ook andere publicaties waar het KNGMG in participeerde diende hij als redacteur. Sinds 1998 was hij erelid. Ook voor de PGK had hij – anders dan veel andere explorationisten – vanaf het allereerste begin in 1978 warme belangstelling. Hij volgde het opzetten daarvan met grote aandacht en ontbrak later zelden op bijeenkomsten om de nieuwe ontwikkelingen te volgen, oude

collega's te begroeten en bij te praten. Het laatst nog begin deze zomer tijdens de jaarlijkse barbecue op het strand in Scheveningen. Dick was altijd precies en zakelijk maar vooral ook menselijk en betrokken. Niet alleen in het lesgeven, maar ook en vooral in het veld op tientallen excursies. Naar zijn geliefde Zuid-Frankrijk, naar Spanje waar we ooit samen in het landelijk dorpje 'La Iglesuela del Cid' (het kerkje van El Cid) een glaasje wijn dronken. Dick meende dat de Saracenen (zijn geliefde uitdrukking) daar flink hadden huis gehouden, maar de lokale herbergier sloeg hem met stomheid (kwam zelden voor bij Dick) toen hij ons vergeleek met Don Quijote en Sancho Panza. Vanwege onze contrasterende lichaamspostuur, maar Dick bleef mompelen dat hij niet tegen windmolens vocht. Neen, daar was hij te pragmatisch voor. Dat bleek eind jaren 1970 toen hij de opzet van de cursussen exploratie- en productiegeologie actualiseerde en stroomlijnde. Voor 'weekeind geologie' en het 'cementer' van sociale banden tussen deelnemers van over de hele wereld was een nieuwe excursiebestemming nodig 'dicht bij huis'. De Ardennen bleken ideaal en honderden geologen van over de hele wereld hebben

er goede herinneringen aan. Toch moest er soms worden opgetreden omdat nog niet alle jonge geologen de wilde haren uit de studententijd kwijt waren. Optreden kon Dick. Bijvoorbeeld toen enkele, nu alom gewaardeerde en net gepensioneerde, Zwitserse geologen lang 'doorzakten' aan de bar van een afgelegen hotel in een barre bergstreek in Spanje en op hun kamer nog verdergingen. De hoteleigenaar vroeg Dick, de excursieleider, daar een einde aan te maken. Op kloppen werd de kamerdeur niet geopend; Dick ging toch naar binnen en zag de witte krampachtige vingers geklemd aan de rand van het balkon waaronder de fuifnummers hingen, zich tevergeefs verbergend voor Dicks opgetrokken wenkbrauwen. Nu Dick er niet meer is, roepen zulke herinneringen een weemoedige glimlach op. Toch is de traditionele uitdrukking 'Dick is niet meer' niet helemaal waar. Want warme gedachten blijven ons vervullen als wij aan hem terugdenken. Wij allen wensen Marjolein en Dicks kinderen sterkte in deze droeve tijd. Mogen de grote en blijvende waardering van honderden collega's voor Dick hen tot troost zijn.

Tom Reijers

.www.kngmg.nl

Voor nieuwsberichten, mededelingen, discussie, downloads, interessante links, ledenlijst etc. Het wachtwoord voor het beschermde downloadgedeelte van het kngmg-web voor de komende periode is:

Dubois

Iedereen wordt van harte uitgenodigd de Berichtenpagina van de KNGMG-website regelmatig te bezoeken, omdat hier de meest actuele mededelingen, aankondigingen en berichten verschijnen, waar u zelf ook eventueel commentaar kunt leveren en discussies kunt volgen. Indien u beschikt over de de juist hard- en software kunt u zich bovendien abonneren op de 'RSS feeds', zodat u nooit meer belangrijke berichten kunt missen.

Het KNGMG kent een nieuw erelid, Dick Batjes, sinds jaar en dag bekend als eindredacteur van *Geologie en Mijnbouw*. Hoogste tijd voor een interview.

ERE-LID DICK BATJES | eindredacteur *Geologie en Mijnbouw*

Met een vriend van de middelbare school zwierf Dick Batjes ter hoogte van Hattum over de Veluwe en zocht zwerfkeien in groeves. Gids was de klassieker over zwerfkeien van Piet van der Lijn. "Door die zwerfvochten kregen we vanzelf wat mee over het landschap en de geologie". Eerst dacht Batjes aan een studie bosbouw totdat diezelfde schoolvriend hem attendeerde op de geologie. In 1949 ging Batjes naar Utrecht waar hij tot grote ontsteltenis van de ouderejaars, met maar liefst acht eerstejaars tegelijk begon. "Geologie studeren betekende toen een gering perspectief op werk in Nederland maar wel in het minder aantrekkelijke buitenland. "Maar die spottend genoemde malarialanden trokken Batjes wel. "Slechts een enkeling kwam toen in het buitenland." Batjes was een toegewijd student en haalde in september 1956 zijn doctoraal waarna hij in november van dat jaar promoveerde. "In die tijd kreeg je maximaal zeven jaar uitstel van militaire dienst om het doctoraal te behalen. Daarom bewaarde ik de tentamenbriefjes met medeweten van de hoogleraren. Ondertussen werkte ik aan mijn promotie-onderzoek." Toen dit onderzoek ten einde liep solliciteerde hij bij Shell. Maar hij kreeg geen baan omdat hij niet was afgestudeerd, vermoed Batjes. Hij vond werk bij de Rijks Geologische Dienst en werkte daar een half jaar aan een onderzoek dat inhoudelijk in het verlengde van zijn promotie lag. Batjes was tijdens zijn dienstplicht lucht-fotolezer en bracht de begaanbaarheid van de Noordduitse laagvlakte in kaart. Dienstplicht betekende in de jaren vijftig drie kwartjes per dag voor koffie en versnaperingen. "Verder bracht ik mijn tijd door met wat dienstplichtigen altijd doen: wachtlopen, poetsen en oefeningen."

Wedde

Maar al snel kwam Batjes in een uitzonderingspositie terecht. Shell had na zijn promoveren wel belangstelling. Batjes vroeg en kreeg het toen nogal ongebruikelijk sollicitatieverlof en werd door Shell aangenomen. De oliemaatschappij vulde de kostwinnersvergoeding, die zijn vrouw kreeg, aan tot een salaris van een begin-

nend paleontoloog. Later werd hij reserve-officier en ook werd zijn wedde aangevuld.

Na zijn dienstplicht kon Batjes zijn buitenlandse vervullen. Hij vertrok met zijn gezin naar het tropische en olierijke Trinidad. "We hebben de airco zien komen." Batjes reisde niet per boot maar ging met het vliegtuig. "We vlogen met een Super Constellation, het grootste vliegtuig dat de KLM toen had. Ik kon de gloeiend hete uitlaatpijpen van de motoren goed zien want ik zat net achter een vleugel".

Eind jaren zestig werd Batjes gevraagd of hij Frans sprak en werd hij in Parijs gestationeerd. Frankrijk had aanzienlijke olie- en gasvoorraden en bovendien stimuleerde de overheid de speurtochten naar nieuwe voorraden. "Ons kantoor lag pal achter de Champs Elysées en daar heb ik de meidagen van 1968 meegemaakt. Maar ik ging niet op straat kijken bij de rellen. Dat is niet mijn natuur." Het enige dat Batjes merkte was dat militairen met gehuurde bussen en soms met militaire vrachtwagens het lamgelegde openbaar vervoer vervingen.

Zijn volgende missie startte op een gedenkwaardige datum in 1971. "Dat was 14 april, de dag dat de Canadezen Zwolle bevrijdden." Dat Batjes deze stad nog steeds een warm hart toedraagt blijkt uit het feit dat een historische plattegrond aan de wand prijkt, in zijn verder sobere werkkamer aan de Prins Mauritslaan in Den Haag.

Batjes arriveerde in Japan in de kersenbloesemtijd om vijf jaar te blijven. Net als in Frankrijk leidde de exploratiecampagne waaraan hij deelnam niet tot winbare olie- en gasreserves. Batjes werd na zijn verblijf in Japan docent exploratiegeologie om aankomende academici bij Shell de kneepjes van het vak bij te brengen. Daarvoor organiseerde hij excursies naar de Ardennen, Zuid-Engeland, Zuid-Frankrijk en Spanje.

Pensioen

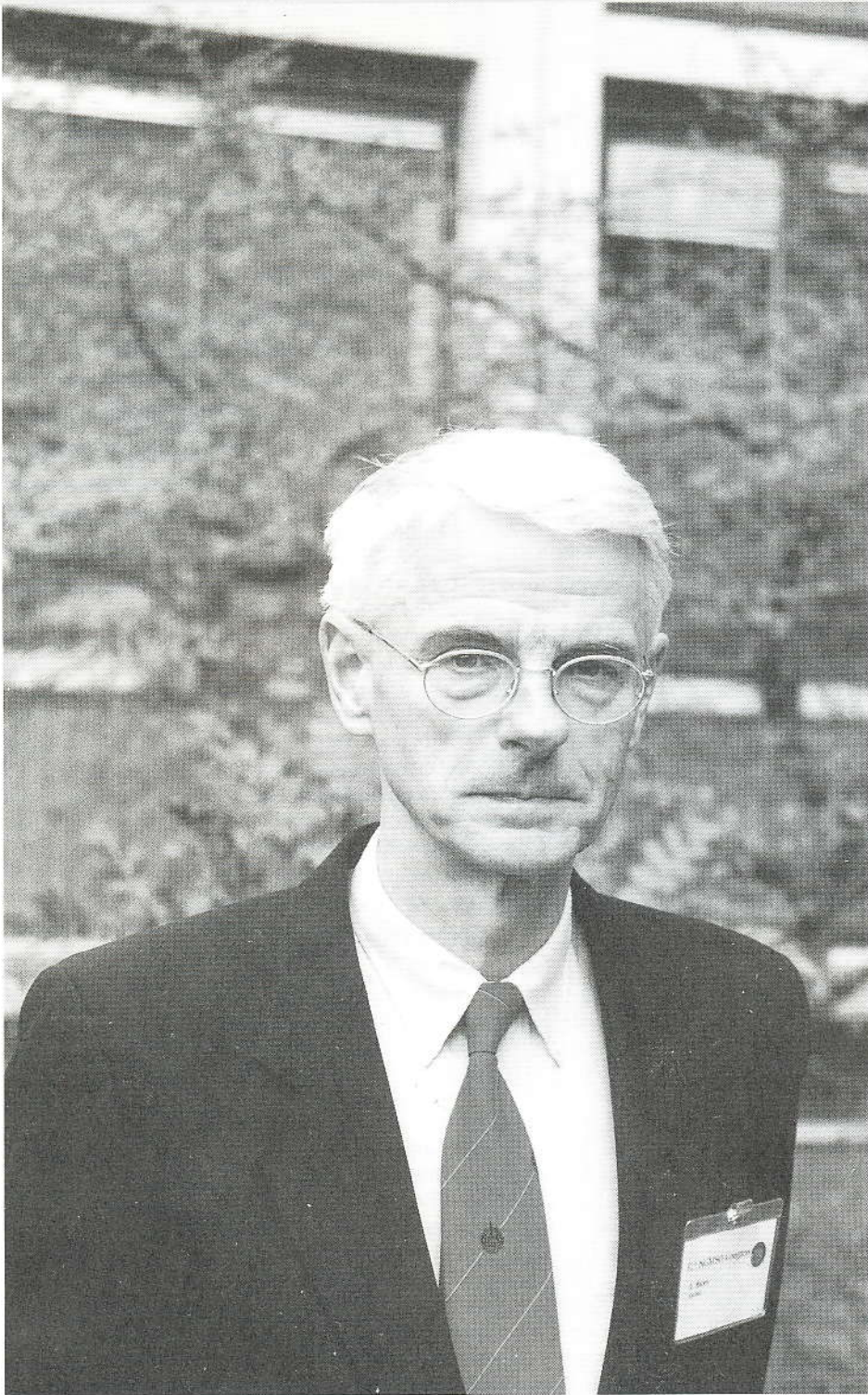
Uiteindelijk ging Batjes nog eenmaal in den vreemde werken. Tussen 1982 en 1987 hield hij zich bezig met geochemie en Afrika. Hij sloot dat werk vervolgens af met een driejarig verblijf in Gabon.

De extra zwaar tellende jaren in de tropen maakte dat de toen 57-jarige Batjes al in 1989 met pensioen kon gaan. Een regeling die intussen niet meer bestaat.

"Ik was tot dat moment geen actief lid van het KNGMG. Ik ging af en toe naar lezingen en las alleen artikelen in *Geologie en Mijnbouw* als het me interessant leek. Tijdens een Staringlezing vroeg een bestuurslid, die ik nog kende uit Japan, of ik hoofdredacteur wilde worden. Maar daarvoor moet je midden in het werkveld staan en dat geldt voor mij niet meer." Daarom bestiert Batjes als technisch eindredacteur sinds 1991 *Geologie en Mijnbouw*. De conceptartikelen worden door de hoofdredacteur voorgelegd aan de ter zake kundige lezers, de zogenaamde keurlezers. Batjes beperkt zich in het ideale geval tot een globale eindredactie. "Artikelen moesten logisch zijn, iets nieuws brengen, geen fouten bevatten en niet onnodig informatie herhalen. Daarvoor bel ik soms met de auteur en vraag beleefd of een bepaalde passage wellicht iets duidelijker of korter kan." Het productieproces en met name de terugkoppeling naar auteurs - die nogal eens onbereikbaar zijn omdat ze in het veld verblijven - én de terugkoppeling naar keurlezers kost maanden. "Het eerste nummer van 1998 had al in februari moeten verschijnen. Feitelijk ben ik de flesschals. Maar ik doe dit werk voor mijn plezier, om bij te blijven en ik besteed er niet elke dag acht uur aan", aldus Batjes die wars is van het gebruik van e-mail en tekstverwerker. Sommige artikelen die Batjes helpt plaatsen, blijken in een iets andere versie aan buitenlandse zusterschrijven aangeboden te worden. Is het eigenlijk niet zinvol om *Geologie en Mijnbouw* samen te laten gaan met de zusterschrijven? Dan wordt de inzet van contributies - tweederde gaat naar *Geologie en Mijnbouw* - en de energie van mensen zoals Batjes zinvoller benut!

Bondig

Batjes denkt dat elke nationale vereniging van geologen en mijnbouwkundigen een tijdschrift wil houden. Dat wordt in de hand gewerkt door de universitaire

publicatiedrang, iets dat Batjes uit het bedrijfsleven niet kende. Daar wordt alles heel bondig gehouden. Batjes heeft nu te maken met de wens van KNGMG en NITG-TNO om samen een tijdschrift uit te geven. Dat zal zich beperken tot de geologie én mijnbouw van Nederland en wijde omgeving. Artikelen over edelsteen in Thailand, die nog wel een plaats kregen in het wereldwijd georiënteerde Geologie en Mijnbouw, zijn dan niet langer welkom.

Volgens Batjes is de aanleiding voor een nieuw tijdschrift dat het Genootschap de laatste jaren diverse verplichtingen is aangegaan. "Geologie en Mijnbouw is zeker

niet duurder geworden de afgelopen tien jaar."

Uit een enquête onder leden van het KNGMG, met een respons van ongeveer tien procent, is gebleken dat de lezers zeer tevreden zijn over de KNGMG-nieuwsbrief en wat minder tevreden zijn over Geologie en Mijnbouw, vertelt Batjes. Zijn ervaringen in het veld zijn van dezelfde strekking. Hij spreekt af en toe lezers die meestal niet weten of ze het laatste nummer wel ontvangen hebben. "Ik vind dat niet zo vreemd. Als je actief bent lees je hooguit de artikelen die op dat moment passen bij je professionele interesses."

Alleen de bibliothecarissen zijn altijd gespitst op tijdige ontvangst. "De enkele lezers die mij bellen zijn veelal auteurs die nog graag hun artikel in het lopend kalenderjaar zien verschijnen zodat het meetelt voor de publicatielijst. Soms vraag ik me wel eens af waar ik mee bezig ben. Maar vooral de wisselwerking met die auteurs is bevredigend." Batjes spreekt van een constructief mechanisme waarin de artikelen op een hoger plan getild worden.

En ook aan het nieuwe tijdschrift wil hij beslist meewerken. Maar dan moet er wel een tweede eindredacteur bijkomen en moet misschien ook de bureauredactie bij de uitgever - Kluwer - wat verbeterd worden. De invulling van het tijdschrift met diverse artikelen is in orde. "Veel belangrijke onderwerpen zijn de afgelopen jaren aan de orde gekomen."

Een hernieuwd Geologie en Mijnbouw verlevendigen met meer kleur is volgens Batjes duur en niet nodig. Batjes meent dat vormgevers daarmee op de loop gaan en de tekst onleesbaar maken. "De nieuwsbrief leed onder die kwaal in het begin."

"En als het KNGMG zegt: Batjes, het is leuk geweest", dan is dat ook goed. Dan ga ik iets anders doen. Misschien dat de Commissie Geschiedenis Geologische Wetenschappen nog iets uit te zoeken heeft", aldus de bescheiden Batjes. "Dan ben ik van de straat en zo iets houdt me wakker."

ARNO BOON